

Špírk, Martin

Tibetanisticko-buddhologický workshop, 18. března 2024, Brno

Religio. 2024, vol. 32, iss. 2, pp. 345-347

ISSN 1210-3640 (print); ISSN 2336-4475 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/Rel2024-38676>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.80719>

License: [CC BY-NC-ND 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20241118

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Tibetanisticko-buddhologický workshop, 18. března 2024, Brno¹

MARTIN ŠPIRK

V pondělí 18. března 2024 se v prostorách filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně odehrálo hned několik akcí, které dohromady spojoval první (a snad ne poslední) ročník tibetanisticko-buddhologického workshopu, jež organizoval Ústav religionistiky FF MU. Nabížený program začal v poledne otevřenou přednáškou Jiřího Holby z Orientálního Ústavu AV ČR pro studenty prvního ročníku religionistiky na téma „Počátky mahájány“, následoval hlavní program workshopu, kdy se s prezentacemi výsledků své práce vystříдалo celkem osm předních českých tibetanistek a tibetanistů, buddholožek a buddhologů a celý den zakončilo veřejné promítání snímku *Potlačení povstání v Tibetu* z roku 1959 pod taktovkou Luboše Bělky z Ústavu religionistiky FF MU. Cílem dne bylo především propojit české či slovenské badatele, kteří využívají rozličné metody a zdroje pro svůj výzkum tibetské kultury a náboženství, a vytvořit tak platformu pro setkávání, základnu, kde se mohou všichni na jeden den v roce setkat a v přátelském a kolegiálním prostředí sdílet nejnovější záměry a nápady.

Vzhledem k tomu, že jedinou podmínkou účasti na workshopu byla nutnost představení aktuálního, právě probíhajícího výzkumu, který se přibližuje problematice tibetského buddhismu, včetně tibetského buddhismu v ČR, představil workshop velmi rozmanitou paletu příspěvků. První dva si připravili Luboš Bělka a Kamila Hladíková z Katedry asijských studií FF UP v Olomouci. Zatímco brněnský buddholog a religionista se věnoval unikátní a v archivech nedávno nalezené čínské verzi filmu *Cesta vede do Tibetu* z roku 1954, který natočili na svých cestách příslušníci Československého armádního filmu Vladimír Sís a Josef Vaniš, sinoložka a tibetanistka Kamila Hladíková rozebírala historické narativy o Tibetu

1 Příprava tohoto workshopu a dalších přidružených akcí byla podpořena grantem „Nejistota, interkulturní komunikace a ontologická politika v antropocénu“ (NIKOPA) realizovaným jako specifický výzkum MUNI/A/1521/2023 Ústavem religionistiky Masarykovy univerzity v roce 2024.

v současné čínské propagandě, tzv. „rudý turismus“ a odkaz „budovatel-ského hrdiny“ Čang Fu-lina (Zhang Fulin), jenž zemřel „mučednickou“ smrtí při stavbě cesty do Tibetu.

Třetí příspěvek přednesl tibetanista Martin Hanker z pražského Ústavu asijských studií FF UK, který se věnuje vztahu mezi tibetofonní orální literaturou a písňovými texty. Ve svém disertačním výzkumu konkrétně řeší otázky identity a autenticity ve vztahu k žitému náboženství mladých Tibetanů tak, jak je sami obtiskují do rapových textů. V prezentaci na několika příkladech textů a videí z dnešní hip-hopové tibetské scény pak demonstroval rozdíly mezi exilovou a v Tibetu vznikající produkcí včetně sociální kritiky, kterou mladí umělci často cílí na své rodiče a starší generaci.

Čtvrtá prezentace byla ale naprosto z jiného soudku a mezi přítomnými diváky vyvolala rozporuplné reakce. Silvie Kotherová z Katedry sociologie, andragogiky a kulturní antropologie FF UP v Olomouci totiž představila svůj výzkum, který se týká negativních účinků buddhistických meditací. Poukázala na fakt, že participant experimentálního výzkumu se často necítí v meditační podmínce dobře, vykazují jisté zdravotní problémy – a tudíž meditace nemusí být vždy zdraví prospěšná a pro každého. Také se dotkla kontroverzního tématu, a sice sporu mezi vědci buddhisty a akademiky, kteří odmítají implementovat buddhistickou nauku a autoritu např. dalajlamy a dalších náboženských specialistů do seriózního vědeckého bádání. Silvii Kotherové a jejímu týmu na toto téma právě vyšel článek v časopise *Journal of Religion and Health*.²

V dalším příspěvku se hosté i účastníci workshopu dozvěděli o až fascinujícím životní příběhu prvního českého buddhistického mnicha Martina Novosada (1908-1984), o kterém poutavě vyprávěl buddholog Jiří Holba. Novosad neboli Nánasatta Théra prožil část svého života učením Buddhovy nauky anglicky a sinhálsky na Srí Lance, mimo jiné publikoval i v esperantu. Mezi zajímavé materiály prezentace patřily především dobové fotografie a dopisy, které Martin Novosad posílal z ciziny tu a tam své rodině do moravských Vizovic.

Šestá a pro neznalého posluchače asi i značně komplikovaná prezentace se soustředila na praktické rituály a koncepty magie v Tibetu a tibetanistice, konkrétní příklady pak čerpala z grimoáru jménem *Ba ri be'u bum*. Tibetanista Petr Jandáček z pražského Ústavu asijských studií FF UK sdílel s publikem názor, že „magie, ať už je to cokoli, má díky ‚funkční

2 Viz Silvie Kotherová – Jakub Cigán – Lenka Štěpánková et al., “Adverse Effects of Meditation: Autonomic Nervous System Activation and Individual Nauseous Responses During Samadhi Meditation in the Czech Republic” [online], *Journal of Religion and Health* 2024, <<https://link.springer.com/article/10.1007/s10943-024-02024-5#citeas>>, 12. 4. 2024 [27. 6. 2024].

identitě“ s technologií potenciál poskytnout vzhled do každodennosti, který může zajímavě doplnit informace o žitém náboženství v minulosti“.

Předposledního příspěvku se zhostila tibetanistka a sinoložka Jarmila Ptáčková z Orientálního Ústavu AV ČR, která se mimo jiné zabývá rozvojem čínskou politikou v tibetských oblastech a současnými podmínkami tamních nomádů. Ve své prezentaci se zaměřila především na problematiku kolektivizace zemědělské výroby v současném Tibetu, zmínila nejen strategie modernizace tibetského venkova, programy dotací a kooperativ pro zdejší pastevce, ale také vývoj kolektivizace a centralizované kontroly živočišné a zemědělské výroby v Tibetu.

O závěr celého workshopu se postaral zakladatel pražského oboru Tibetanistika a specialista na různé aspekty tibetských náboženství a literatury Daniel Berounský z Ústavu asijských studií FF UK. V příspěvku se věnoval specifické náboženské tradici „leu“ ze severovýchodního Tibetu, která je vnímána tibetskými (často mladými) buddhisty jako pohanská a „nemoderní“. Čínské úřady včetně výborů pro náboženské záležitosti na ni nahlížejí jako na pověry a tudíž ji netolerují – prakticky tedy tato často již bezjmenná tradice vymírá.

Z pohledu pořadatele i diváka vnímám celý tento Tibetem a jeho kulturou prodchnutý den jako nad očekávání zdařilý a vytyčené cíle akce za splněné: na své si přišli studenti, pozvaní odborníci i široká veřejnost, která mohla nejen zhlédnout zmíněný film a zapojit se do diskuse, ale také si v prostorách čítárny FF MU projít výstavu černobílých snímků neznámého čínského kameramana s názvem *Šoty z Tibetu 1959*.³ Těším se a doufám, že budeme příští rok v Brně opět hostit další ročník Tibetanisticko-buddhologického workshopu, minimálně za stejně hojně účasti a perfektní meziinstitucionální spolupráce a nálady – přesně tak, jako tomu bylo letos.

3 O výstavě více viz zde: Markéta Stulírová, „Čítárnu zaplní černobílé šoty z Tibetu“ [online], in: *MUNI ARTS: Masarykova univerzita Filozofická fakulta, Aktuality*, <<https://www.phil.muni.cz/aktuality/citarnu-zaplni-cernobile-soty-z-tibetu>>, 1. 2. 2024 [27. 6. 2024].